

HERFST 2025

- De herfst van de fotografie
 - Eerlijkheid en ai
- De keuze tussen kleur en zwart-wit
 - ICM in Bretagne
 - Boektip
- Tips fotobewerkers
 - Collodium gezien
 - Exposities

IN DEZE EDITIE

- Mededelingen 2
- Van de redactie 2
- De herfst van de fotografie 3
- Boektip: Art Work, Sally Mann 4
- De keuze tussen kleur en zwart-wit 5
- ICM in Bretagne 11
- Eerlijkheid en ai 15
- Tip 1: fotobewerker PhotoDemon 20
- Tip 2: fotobewerker RapidRaw 21
- Gezien: collodiumfotografie 22
- Exposities: een selectie 24
- Colofon: redactie, publicatieschema, inzenden voor het volgende nummer 27

< Herfst. Foto: Christophe Thole.
Zie kadertje Omslagfoto's →

Mededelingen

Wedstrijd "De Beste club 2025"

Ook dit najaar weer een wedstrijd DBC in onze afdeling! We hebben weer twee zeer ervaren juryleden kunnen vastleggen voor het beoordelen en becommentarieren van jullie beste clubfoto's: Arij van der Stelt, bekend van vorig jaar, en Teus de Groot. Zij zullen zich natuurlijk nog persoonlijk aan jullie voorstellen.

De planning voor deze altijd weer spannende activiteit is als volgt:

- medio september: definitieve uitnodiging met wedstrijdregels en inzenddocument (inmiddels verzonden)
- **15 tot en met 22 oktober inzenden (digitaal!)** aan wedstrijden.afd07@fotobond.nl via WeTransfer;
- **17 december plenaire bespreking** ingezonden werk in De Clomp in Zeist, aanvang 19:30h.

Wij kijken uit naar jullie enthousiaste deelname en fraaie beelden.

Christophe Thole

Waarnemend Wedstrijdcommissaris

Mentoraat 2025

Het Mentoraat 2025 gaat in het najaar weer van start. Net als vorig jaar, waar we helaas enkele deelnemers hebben moeten teleurstellen, is er ook dit jaar weer grote belangstelling. Gerrit Meerman zal weer als mentor de deelnemers in vijf sessies op een hoger plan brengen.

De data liggen inmiddels vast en de locatie ook:

Cultuurcentrum de Partner

Nedereindseweg 401/A, 3437 PL Nieuwegein

2025: 6 oktober en 17 november

2026: 12 januari, 23 februari en 13 april

Op verzoek van voorgaande deelnemers liggen de verschillende data ruimer uit elkaar, zodat iedereen

meer tijd heeft zijn/haar opdracht uit te voeren. De deelnemersbijdrage is dit jaar € 115,-.

We hebben al 10 inschrijvingen en daarmee is het maximum bereikt. Wil je op de reservelijst geplaatst worden als er iemand uitvalt? Dat kan door een mail te sturen naar Christophe Thole via Secretaris.afd07@fotobond.nl.

Vermeld hierbij graag je naam/telefoonnummer en je lidnummer.

De aanmeldingen worden in volgorde van binnenkomst behandeld.

Christophe Thole

Van de redactie

Omslagfoto's

We stoppen met het opnemen van seizoens-gebonden foto's voor de omslag.

We nodigen je uit uiterlijk 15 december je eigen foto (vrij onderwerp) in te sturen voor de omslag van de volgende editie! Let op: met tekst; want je beschrijft in maximaal 50 woorden waarom deze foto jouw favoriet is. Zonder beschrijving geen plaatsing!

Voldoende resolutie, liggend formaat, hij wordt afgesneden in A4-verhoudingen, maar dat mag je natuurlijk ook zelf doen. Er komt een inhoudsopgave overheen.

Het Nederlands Fotomuseum Rotterdam

zou volgens eerder nieuws in september zijn geopend; het heropent volgens de jongste berichten in februari 2026.

nieuw adres: Brede Hilledijk 95, Rotterdam

De herfst van de fotografie

door Kees Molders

We hebben nu enkele uitgaven voorzien van een omslagfoto van lezers, volgens de jaargetijden die bij de uitgave pasten. Daar stoppen we mee, anders krijgen we op den duur de zoveelste seizoensfoto. En het aantal inzendingen houdt niet over.

Omdat ik nog wat worstel met het thema Ai, dat ik afwisselend intrigerend, spannend of gevaarlijk en afstotelijk vind, heb ik drie ai-programma's gevraagd om een burlend hert in herfstsefeer van 3840 x 2160 pixels te maken, met bos op de achtergrond. Geen van alle slaagden ze er in een plaat te produceren die de gevraagde afmetingen had. Google Gemini excuseerde zich meermalen dat het een vierkante afbeelding aanreikte, maar er kwam geen verbetering. Ik heb ook geen pogingen gedaan om met verfijning van de prompt het beeld te verbeteren. Gemini kwam naar mijn smaak wel met het meest realistische beeld.

Dit is niet bedoeld als concurrentie met de (echte) omslagfoto van Christophe; wel een herinnering dat je voor 'foto's' niet meer om vijf uur uit je bed hoeft te komen, kleumend in de ochtendmist.

Hoe verder deze ontwikkeling gaat, hoe minder inkomsten fotografen nog zullen vinden in reclame- en illustratiewerk. En hoe verder deze ontwikkeling gaat, hoe minder je er als consument van beeldmateriaal nog van uit kunt gaan dat wat je ziet echt is.

Deze afbeelding werd gegenereerd door Google Gemini. Ondanks herhaalde verzoeken slaagde Gemini er niet in een landscape-formaat afbeelding te maken. Steeds volgden excuses en 'hierbij alsnog een landscape formaat' - waarna toch weer een vierkante afbeelding werd gepresenteerd. Wel een realistisch aandoend beeld.

Dit droevig kijkende dier werd gemaakt door ChatGPT. Ik vergat hier de prompt uit te breiden met een verzoek om 'mist'.

Stable Diffusion maakte dit hert.

Art Work - On the Creative Life Sally Mann

boektip

door Kees Molders

Sally Mann (Lexington, Virginia, 1951) is een van mijn favoriete fotografen. Ik bezit enkele fotoboeken (*Immediate Family*, *A Thousand Crossings*) plus haar prachtig geschreven autobiografie en familiegeschiedenis *Hold Still*.

Ik kwam onverwacht haar nieuwe boek *Art Work* tegen, dat is een verkenning van de uitdagingen en 'transcendente geneugten' van het creatieve proces.

In haar boek *Art Work* presenteert fotografe en schrijfster Sally Mann een boeiende reeks verhalen, waarin ze zowel praktische als soms onpraktische inzichten biedt, naast levenslessen.

'This is a book about how to get shit done. Or, more particularly, how I get it done.'

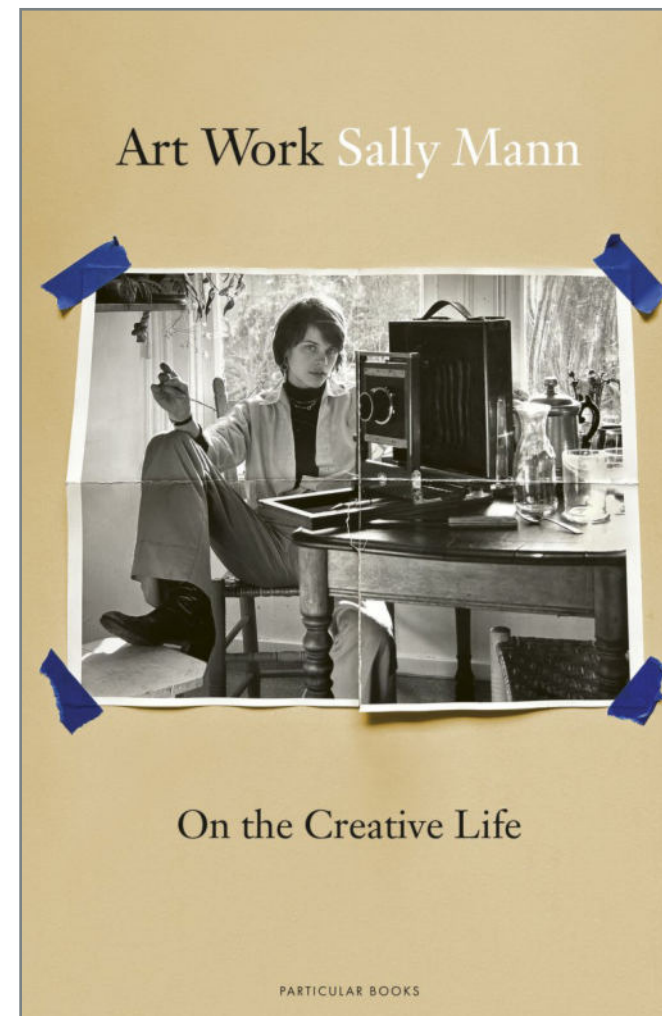
Het boek is geschreven in dezelfde directe stijl als de bestseller *Hold Still*. Mann hoopt het leven van de kunstenaar te demystificeren, "een beroep dat niet veel verschilt van dat van schade-expert of sportverslaggever", zegt ze. Ik moest bij het lezen meermaals nadenken wat met bepaalde zinswendingen of constructies bedoeld zou kunnen worden, want het Engels is niet-alledaags-bloemrijk.

Mann schrijft over de remmende voorsprong die de 'early promise' betekent voor je ontwikkeling, om al vroeg bestempeld worden als veelbelovend. Ze schrijft over hoe geluk - in zeven afleveringen - een belangrijke rol speelt, over frustrerende afwijzingen door galleries, musea en uitgevers en over de afleidingen die je op je pad als kunstenaar tegenkomt. Hoe het gewone leven zich mengt met je kunstenaarschap. Over werken en organiseren. Over de onvermijdelijke 'darlings' die het loodje moeten leggen. Over het belang van het nemen van risico's en de voordelen van weten waarom en wanneer je ja moet zeggen. Ze heeft in haar leven een ongelooflijk aantal brieven gewisseld met vrienden - op papier, benadrukt ze. Onhou maar alvast dat werk-werk-werk een terugkerend thema is.

Mann fotografeert fantastisch, maar schrijft ook zeer boeiend. Het boek is geïllustreerd met foto's, knipsels, brieven, screenshots, dagboekantekeningen en ogenschijnlijke prullaria die haar verhaal directheid en invoelbaarheid geven.

Wie *Hold Still* een mooi boek vindt, zal aan het lezen van *Art Work* veel genoeg beleven. Als er iemand is die met recht van spreken haar gedachten over creativiteit te boek stelt, dan is het Sally Mann.

264 pagina's, Engels.

De keuze tusssen kleur en zwart-wit

tekst en foto's door Marcel Borgstijn

Toen ik recent door het prachtige Cotswold-landschap in Engeland reisde, nam ik twee camera's mee: mijn Canon EOS 70D, klaar om de levendige kleuren van het landschap vast te leggen, en mijn monochrome Pentax K3 met zijn zwart-witsensor.

Mijn oorspronkelijke plan was om af te wisselen tussen de twee camera's. Ik was van plan de Canon te gebruiken voor de zonnige gele velden en de Pentax om de karakteristieke stenen muren en huisjes vast te leggen. Echter, eenmaal daar aangekomen, werd ik door iets anders geboeid. Ik moet bekennen dat ik de Canon geen enkele keer uit mijn tas heb gehaald, zelfs in het huisje heb achtergelaten toen ik naar buiten ging. Afgezien van een paar foto's die ik met mijn Samsung telefoon maakte (onder andere voor de reisapp Polarsteps om mijn vrienden en familie thuis te laten zien), richtte ik me volledig op de Pentax.

De wereld door de lens van een monochrome camera is compleet anders. Je ziet geen kleuren meer, maar ontdekt contrasten, texturen en de essentie van licht. Het dwingt je om anders te kijken. De kleuren die normaal gesproken je aandacht zouden stelen, zijn weg. Wat overblijft zijn vormen, lijnen en het samenspel van licht en schaduw. Het is jammer dat de zoeker je het beeld in kleur toont, maar als je genoeg oefent met zwart-witfotografie, ontdek je wat wel en niet werkt. Bijvoorbeeld, een felrode deur in een oude stenen muur, die in kleur meteen opvalt, wordt een intrigerend spel van tonen en texturen in zwart-wit. Deze verandering in waarneming kan je hele fotografische benadering transformeren.

Je intentie bepaalt je keuze

Tijdens mijn reis besepte ik dat het niet alleen gaat om kiezen tussen kleur en zwart-wit. Het gaat om intentie. De ene keuze benadrukt de schoonheid van de kleuren, terwijl de andere je dwingt dieper te kijken en de ziel van het onderwerp te onthullen. Kleurenfotografie is uitstekend in het vastleggen van emotionele warmte, seizoenssferen en culturele context. Het gouden uur in de Cotswolds, met zijn honingkleurige stenen huisjes en smaragdgroene heuvels, wordt het beste in kleur vastgelegd. Zwart-wit daarentegen onthult de tijdloze architectuur en verweerde texturen van eeuwenoude muren, evenals het drama van het steeds veranderende Engelse weer, op een manier die kleur gewoonweg niet kan evenaren.

De technische realiteit

Er is ook een praktische kant aan mijn ervaring. De Pentax K3 Monochrome, die geen kleurfilter op de sensor heeft, vangt meer licht en detail op dan traditionele kleursensoren. Dit technische voordeel vertaalt zich direct naar betere beeldkwaliteit in zwart-wit, met fijnere gradaties en meer nuance in de grijstinten.

Deze technische superioriteit, gecombineerd met de mentale focus die monochrome fotografie vereist, creëert een krachtige combinatie. Je wordt gedwongen bewuster te componeren en dieper na te denken over wat je wilt vastleggen.

De les van twee camera's

Wat begon als een praktische back-upstrategie, twee camera's voor verschillende doeleinden, eindigde ertoe dat ik een waardevolle les leerde in fotografische focus, en mijn toewijding aan één enkele visuele benadering bevestigde. Door alleen de Pentax te gebruiken, ervoer ik (opnieuw) hoe je door je toe te leggen op één visuele benadering je creativiteit kunt versterken.

Ik denk dat dit verklaart waarom veel grote fotografen zich uiteindelijk specialiseren in één medium of benadering. Het gaat niet om beperking, maar om het verdiepen van je praktijk. Door je toe te wijden aan één visuele taal, ontwikkel je een geheugenspier die onmogelijk is wanneer je constant wisselt tussen verschillende benaderingen.

Hoe dan ook, beide benaderingen hebben hun eigen

charme. De vraag is niet welke superieur is, maar welke het beste past bij je artistieke visie en de verhalen die je wilt vertellen. Voor mij blijft mijn ervaring van de Cotswolds een krachtige herinnering aan de transformerende kracht van het maken van bewuste creatieve keuzes.

Hoe ik leerde scènes te herkennen die geweldig werken in zwart-wit

Als je de wereld in zwart-wit wilt vastleggen, moet je de verschillen tussen kleur en monochroom leren kennen. Er zijn duizenden boeken over geschreven, YouTube staat vol met praktische video's en tips, en veel fotografen kunnen je precies vertellen wat hun proces is om in hun geest te visualiseren - zelfs voordat ze de opname maken - hoe dat beeld eruit zal zien. Zelf gebruik ik vier principes die bepalen of ik de opname in (of bestemd voor) zwart-wit maak of niet. Ik heb ze geïllustreerd met enkele foto's die ik recent tijdens de zomer heb gemaakt.

1. Contrast boven kleur

De grootste les: kleur kan je misleiden. Een felrode roos tegen donkergroene bladeren springt eruit in kleur, maar in zwart-wit worden beide middel grijs, dof en vlak. In plaats van te zoeken naar kleurcontrast, leerde ik zoeken naar tonaal contrast. Dat is het verschil tussen lichte en donkere gebieden in wat je wilt vastleggen in je frame. Dat tonale verschil bepaalt of je

onderwerp duidelijker wordt of juist minder zichtbaar. Een lichte muur tegen een donkere schaduw werkt altijd, ongeacht de kleur. Begin meer te kijken naar de helderheid van objecten, niet hun kleur. Knijp je ogen halfslachtig samen – wat zie je dan nog steeds?

2. Textuur is waar het om draait

In kleur kan een gladde, felgekleurde deur interessant zijn. In zwart-wit moet textuur het verhaal vertellen. Verweerde steen, gebarsten verf, ruwe bast—dit wordt je nieuwe vocabulaire. Tijdens mijn recente vakantie in de Cotswolds werden die eeuwenoude stenen muren plotseling de protagonisten, elke steen vertelt een verhaal van weer en tijd. Zoek naar oppervlakken die licht 'vasthouden' — die schaduwen en hooglichten creëren die vorm geven.

3. Licht verandert alles

Het gouden uur is prachtig voor kleur, maar voor zwart-wit kan een bewolkte dag eigenlijk beter zijn. Zacht, diffuus licht creëert mooie gradaties in grijs. Hard, direct licht creëert dramatische schaduwen. Ik leerde beide te herkennen en te benutten in plaats van altijd te wachten op dat 'perfecte' gouden licht.

Bewolkte dagen = subtiele tonen.

Felle zon = dramatisch contrast. Beide hebben hun plaats.

4. Vormen en lijnen staan centraal

Zonder kleur die afleidt, worden geometrische elementen krachtig. Een hek dat in kleur gewoon 'achtergrond' is, kan een sterke leidende lijn worden in zwart-wit. De daklijnen van die Cotswold-huisjes, de patronen in de stenen muren—plotseling zie je de architectuur in plaats van alleen maar de 'pittoreske' uitstraling.

Componeer en kadreer je foto alsof je een tekening maakt. Waar leiden je lijnen het oog naartoe? Wat is je hoofdvorm?

De kernvraag die ik mezelf heb leren stellen:
“Als alle kleur verdwijnt, wat blijft er dan over dat het waard is om vast te leggen?”

Dertig jaar Documentaire Fotografie

door Kees Molders

De Landelijke Groep Documentaire Fotografie bestaat dit jaar 30 jaar.

De groep begon als Landelijke gespreksgroep, een benaming die indertijd gebruikelijk was binnen de Fotobond. De naam is sindsdien aangepast. De groep maakt series, vaak voorzien van een verhaal. Uitgeprint op tafel om te kunnen schuiven.

Ter gelegenheid van het jubileum geeft de groep een boek uit met recent werk van alle 36 leden van de groep. Het boek telt 230 pagina's en is gevat in een hardcover op A4-formaat.

Van het boek heb ik alleen de digitale voor-versie gezien. Ik zie daarin goede verhalen, geen 'verplichte nummers' omdat je nu eenmaal iets moet inleveren, het werk is mooi gefotografeerd. Het is natuurlijk een selectie maar als die model staat voor de rest van het boek is het werk dik in orde.

Ik twijfel aan de inhoud van sommige bijschriften. Soms is een beeld-verhaal zo fraai beschrijvend dat ik er liever niets bij lees, soms ontmoet je een nuttige woordelijke aanvulling op het beeld.

Wat bij documentaire fotografie naar mijn smaak echter achterwege moet blijven is wat de fotograaf deed, wilde en voelde. Leg dat soort dingen niet uit want die woorden komen over als motivatie waarom je aan je project bent begonnen, dat excuus heb je niet nodig. Het leidt af; hou het verhaal dus zuiver. Of vergis ik me daar?

Het boek Dertig Jaar Verder verschijnt op 29 november 2025. Op die datum is er een jubileumbijeenkomst met een lezing van de Nederlandse fotograaf Marieke van der Velden.

Inkijken kan [hier](#).

Het boek is te koop inclusief de entree voor het bijwonen van de lezing op 29 november 2025 voor €36. Je kunt het ook bestellen voor €46 inclusief verpakking en verzending..

Verdere informatie op de [Bondspagina](#) van de Landelijke Groep.

ICM (Intentional Caravan Movement) in Bretagne

teksten en foto's (tenzij anders vermeld) van Jan Donders

Dit jaar was Bretagne weer aan de beurt voor een vakantiebezoek. We waren daar 30 (dertig!) jaar geleden ook. Toen met tent en kinderen, nu met caravan en zonder. Ik herinner me dat ik mooie foto's maakte van de kale, want nieuwe, camping en van de lokale markt. Dat was in de analoge tijd. Nu is die camping, met nog steeds dezelfde eigenaren, flink bebost. En dat is prettig bij de stralende zon.

De lokale markt in het nabijgelegen stadje Plancoët is nog steeds zoals een Franse boerenmarkt moet zijn: rommelig, veel lokale producten, oude mannen en vrouwen met volle tassen boodschappen.

Op het marktplein is ook, zoals het hoort, een *Salle des Fêtes*: het gemeenschapshuis voor bruiloften en partijen. En exposities. De uitnodiging voor een bezoek aan een foto expositie viel me direct op. Daar moet ik naar toe! De aankondiging dat het de hele dag geopend is, betreft natuurlijk niet de tijd tussen 12 en 14 uur. Want dan is alles gesloten en iedereen zit aan de '*repas de midi*'. In Frankrijk betekent dit vaak een volle maaltijd met uitvoerig wijn of bier. In Bretagne tijd voor een '*galette*', een boekweitpannenkoek met cider in een soort grote theekop met bloemmotief. Een aangename manier om de sluitingstijd te overbruggen.

Eenmaal binnen bij de expositie werden we ontvangen door één van de exposanten die ons de verschillende onderdelen liet zien. Want naast fotografie was er ook plaats voor keramiek en (olie)verf schilderijen. Maar de foto's waren de hoofdmoot.

Een foto expositie van natuur en stadslandschap van de omringende regio. Bijna alle met ICM (Intentional Camera Movement) technieken gemaakt. Maar er was iets bijzonders aan de hand. De fotograaf had scherpe beelden gecombineerd met ICM opnames. Daardoor was het onderwerp meestal goed herkenbaar, maar de geheimzinnigheid van een ICM opname bleef aanwezig. Een voor mij nieuwe manier van fotograferen.

De aanwezige fotograaf, Loïc Piel, legde uit hoe en waarom hij deze beelden gemaakt had. Het 'waarom' was ook duidelijk: ICM wordt al zoveel toegepast, hij wil een extra laag aanbrengen door de combinatie van ICM met een scherpe foto van hetzelfde object. Daardoor blijft het object goed herkenbaar (boot, huis, natuur, strand), maar krijgt een geheimzinnige, bijna poëtische uitstraling. Heel aangenaam om naar te kijken.

Fotograaf Loïc Piel bij zijn expositie

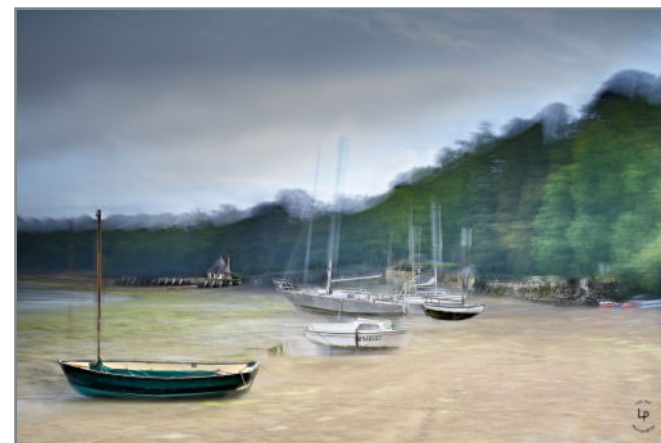
De expositie zelf ziet eruit zoals we dat bij onze amateurverenigingen ook vaak tegenkomen: 40x50 lijsten, enigszins slordig opgehangen, slechte verlichting.

In een latere e-mail uitwisseling vertelde Loïc Piel ook over zijn lokale fotoclub. Iedere donderdag een bijeenkomst van een twintig-tal leden met onderwerpen zoals we die hier ook kennen: 'Het programma is gevarieerd: technische studies, fotoanalyses, praktische workshops, ontmoetingen met andere fotografen, voorbereidingen op onze groepstentoonstellingen, enzovoort.'

Loïc Piel stopt niet bij fotografie alleen: 'Ik heb ook een boek geschreven over ICM-fotografie en onscherpste. Ik probeer het te publiceren. Er is niets in het Frans over dit onderwerp!'

Na deze ontmoeting zijn we verder gegaan met onze eigen ICM, genietend van de mooie natuur in Bretagne en later Normandië.

Strand met boten, foto: Loïc Piel

Meer van Loïc Piel:

[Loïc Piel op Facebook](#)

[Loïc Piel op Instagram](#)

Over ICM:

[Pocketgids ICM](#), [Danny Laps](#), [Schilderen met je camera](#)

[Creatieve Bosfotografie](#), [Loulou Beavers](#)

[Roxanne Bouché Overton](#)

Rocamadour. Foto: Loïs Piel

Eerlijkheid en Ai

van goedbedoeld via klungelig tot misdadig

door Kees Molders

Marcel Borgstijn hield in de vorige uitgave een pleidooi voor eerlijkheid.

Dat ging over de eerlijkheid die je als fotograaf moet betrachten over je werkwijze, met het oog op Ai-gebruik. Wees daar open in, was de boodschap.

Ik doe er nog een schepje bovenop.

Een enkele keer gebruik ik Ai. Uit nieuwsgierigheid en omdat je er nu eenmaal leuke dingen mee kunt doen. Ik vertaal stukjes tekst, haal ze door een verbeterprogramma dat suggesties doet voor betere redactie of woordkeus.

Uiteraard heeft ook beeldbewerking en -generatie mijn belangstelling. Toch begin ik twijfels te krijgen, want het gebruik van Ai voelt steeds meer als werken met een scherp mes: het is een uitermate nuttig stuk gereedschap maar voor je het weet snij je je gevoel in de vingers.

Jullie hebben misschien de film 'They shall not grow old' gezien. Dat is een documentairefilm uit 2018, geregisseerd en geproduceerd door Peter Jackson. De film is gemaakt op basis van beeldmateriaal uit de Eerste Wereldoorlog uit de collectie van het British Imperial War Museum, dat grotendeels nog niet eerder was vertoond en dat meer dan honderd jaar oud was. Veel van het beeldmateriaal is met behulp van moderne productietechnieken ingekleurd en gerestaureerd voor gebruik in de documentaire. Aan het stomme beeldmateriaal zijn geluidseffecten en de

stemmen van stemacteurs toegevoegd. Die laatste werden gevoed door het werk van liplezers. Over de beslissing om de beelden voor de film in te kleuren, zei Jackson: "[De mannen] zagen een oorlog in kleur, ze zagen hem zeker niet in zwart-wit. Ik wilde door de mist van de tijd heen reiken en deze mannen naar de moderne wereld halen, zodat ze hun menselijkheid weer terug konden krijgen – in plaats van alleen maar gezien te worden als Charlie Chaplin-achtige figuren in de vintage archiefilm."

Maar ja, over welke werkelijkheid gaat het? Gaat het om wat die mannen meemaakten (hun werkelijkheid die je ook in kleur echt niet kunt achterhalen), of om onze werkelijkheid dat film aan het begin van de eeuw in zwartwit gedraaid werd?

Met de beste bedoelingen is hier een wereld die wij kennen in zwartwit, omgezet in kleur. Ik vraag me af of we – of onze nakomelingen – de kleurenversie niet zullen gaan beschouwen als de werkelijkheid, ondanks een ongetwijfeld in de film verpakte disclaimer. De zwartwit-versie, gemonteerd uit honderd uur zwartwit-fragmenten, zal niet worden vertoond; het was immers een tussenproduct. De originele filmopnamen zijn kwetsbaar en zullen, zeker nu er een documentaire van is gemaakt, nog maar zelden uit het archief worden opgediept. De kleurenversie gaat in het collectieve geheugen de originele opnamen vervangen. Het besef dat er ooit een origineel in zwart-wit was, gaat verloren. Conclusie: mooi en aardig, maar deze aanpassingen verwijderen ons van het origineel - en van de werkelijkheid die gaat over de manier waarop rond 1916 werd gefilmd.

Beelden uit de documentaire *They shall not grow old* (Warner Bros), waarmee de effecten van inkleuring worden getoond. [Trailer op Youtube.](#)

Vervolg op de volgende pagina.

← Franse soldaten bij Le Hamel aan de Somme, 9 augustus 1915.
Foto: Stéphane Passet.
Publiek domein.
Kahn huurde fotografen in; Passet was er daar één van.

Met dat in gedachten kijken we naar de foto van Albert Kahn, van Franse soldaten aan de Somme. Tja, de loopgraven in de Eerste Wereldoorlog, 1915, dan zal deze foto ook wel ingekleurd zijn, toch?

Albert Kahn (1860-1940) was bankier en aan het begin van de twintigste eeuw een van de rijkste mensen op aarde. Albert Kahn gebruikte zijn fortuin om tussen 1908 en 1930 het grootste etnologische foto- en filmproject van die tijd op te zetten - Les Archives de la Planète (De Archieven van de Planeet). De verzameling omvat meer dan honderd uur film en meer dan 72.000 zwart-wit en vooral kleurenfoto's van over de hele wereld.

Zijn bedoeling was om begrip te kweken voor andere mensen en hun cultuur door het dagelijks leven uit alle delen van de wereld visueel weer te geven en zo bij te dragen aan een vreedzame wereld. Tegelijkertijd legde zijn archief ook veel culturen vast in Europa, Afrika, Amerika en Azië die inmiddels waren verdwenen, manieren van leven die in de komende jaren zouden verdwijnen door de opkomende sociale veranderingen.

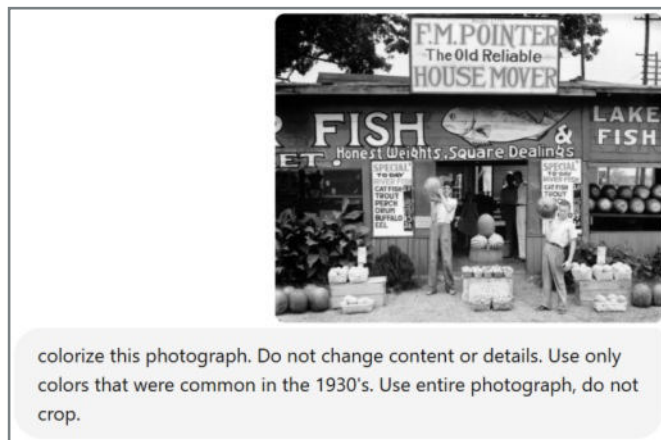
Kahn maakte gebruik van het autochromproces dat in 1903 door de gebroeders Lumière werd uitgevonden en dat het eerste fotografische proces was dat beelden in echte kleur produceerde. De Franse soldaten zijn niet ingekleurd, dus, maar authentiek in kleur. Waarschijnlijk geposeerd, maar wel echt en in kleur gefotografeerd.

Het dramatische is, dat beelden bewerken of genereren met AI twijfel en wantrouwen veroorzaakt, ook jengens zaken die wel degelijk authentiek zijn.

Albert Kahns archief wordt in het Musée Albert-Kahn in Boulogne-Billancourt bewaard. Op hun website is veel materiaal te zien.

Ook op het Open Data Portaal van de Hauts de Seine zijn de opnamen te zien.

Ik heb zelf geprobeerd een zwart-wit-opname in te laten kleuren door ChatGPT. Ik koos de opname van Walker Evans 'Roadside stand near Birmingham, Alabama', 1936, Library of Congress, publiek domein. Omdat ik al een paar keer mijn neus gestoten had aan afgesneden opnamen maakte ik de opdracht specifiek als volgt:

Dat viel tegen: met geen mogelijkheid kon ik ChatGPT er toe dwingen het beeld niet te wijzigen. Details werden simpelweg veranderd, het beeld werd afgesneden. Met name letters en gezichten vallen dan op. Hiernaast twee pogingen. Let bijvoorbeeld op de rechter figuur en de mand linksvoor.

Dat verschijnsel van ongewilde vervanging van beeldonderdelen doet zich ook op andere vlakken voor. Chris Niccolls van het [YouTube-kanaal PetaPixel](#) testte de Google Pixel 10 Pro, dat is de jongste smartphone van Google. De camera kan 100x (honderd maal!) zoomen. Dat gebeurt zoals je kunt verwachten door digitaal inzoomen. Maar de verscherping gebeurt met hulp van Ai. Niets mis mee toch? De Pixel ziet echter bij een dergelijke vergroting dingen die er niet zijn. Omdat hij geen chocola kon maken van een uit de verte

→ Twee pogingen een foto van Walker Evans in te kleuren. ChatGPT verandert de inhoud, wat je ook doet.

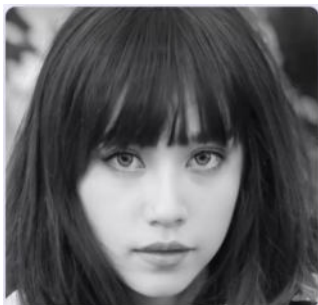
↑ Screenshot uit een video van PetaPixel: 'The Google Pixel 10 Pro Review For Photographers!' 27 augustus 2025.

gefotografeerd bord in een park met gedragsaanwijzingen voor hondenbezitters 'Attention dog owners', fantaseerde deze camera niet alleen de tekst maar ook de letters bij elkaar. Het werd een scherpe afbeelding in belettering die een kruising is van Cyrillisch schrift en Sanskriet.

En jij denkt dan een foto te maken... Ik ben benieuwd hoe de raw er uit zag. Is die nog 'echt'? Hier gaat computational photography ernstig in de fout.

↑ Screenshot van de website van Elle, België. Ironie: originele motorreizen. Wat is nog de waarde van een artikel als de inhoud zowel als de auteur compleet vervalst zijn? Dit artikel is inmiddels verwijderd van de website.

↑ De twee spookauteurs Marta Peeters en Sofie Vermeulen. Ik weet niet wie wie is. Normaal zou ik daar zorgvuldig mee willen omgaan, maar de beide dames bestaan niet, dus hun identiteit doet er niet toe - die bestaat ook niet.

We komen nu in het domein van de moedwillige vervalsingen. Erg bont maakte uitgeverij Venture Media het door honderden artikelen op de Belgische website van het modeblad Elle te plaatsen die door Ai waren gegenereerd. Ook de beide 'auteurs', Marta Peeters en Sofie Vermeulen, waren compleet verzonnen. Er werden voor de dames zelfs nepprofielen aangemaakt. Vervolgens werd Ventura betrappt door VRT-Nieuws. Het erge is dat de uitgever niet ruiterlijk toegeeft dat het nepartikelen produceerde en dat zoiets niet in de haak is. Nee, de zwakke reactie luidt dat er 'een test loopt van het tech-team [...] die los staat van de redactie'. 'We begrijpen dat het gebruik van aliases tot verwarring kan leiden.' Echt waar? De profielen zijn inmiddels gewist; het lijkt er op dat ook vele artikelen zijn verdwenen.

Zie dan afbeeldingen rechtsboven. De *British Columbia Wildfire Service BCWS* die al maandenlang niet alleen vecht tegen bosbranden maar ook tegen valse beelden die op internet verschenen. De BCWS moest op zijn social-media-kanalen waarschuwen en communiceerde zich een slag in de rondte om het publiek te attenderen op desinformatie en om juiste informatie naar het publiek te brengen.

→ In de nasleep van orkaan Helene hadden Asheville, North Carolina en andere getroffen gebieden te kampen met overstromingen. Nepbeelden van verwoesting en menselijk leed overspoelden de sociale media. Dergelijke valse beelden kunnen de hulpverlening bij rampen bemoeilijken, geruchten versterken en bovenal het vertrouwen van het publiek schaden, juist op een moment dat de hulpdiensten zich inspinnen om mensen in nood te helpen. Beeld ABC News Live.

↑ Nep-beelden van bosbranden in Canada.

↑ De president van de Verenigde Staten Donald Trump heeft in juli een Ai-gegenereerde video van Tiktok geplukt en gedeeld op zijn kanaal Truth (!) Social. Gesuggereerd wordt dat president Barack Obama in het Oval Office wordt gearresteerd door FBI-agenten. Dat Trump gek is (op Ai-gegenereerde beelden) is bekend, maar een hyper-realistische nepvideo plaatsen zónder een informatief label maakt deze actie te dom voor woorden. Trouwens - ook het plaatsen van dergelijke onzin mét disclaimer past wel bij Trump maar niet bij een president.

Zo langzamerhand word ik steeds warser van geknoei met Ai, al dan niet in beelden. Ook goed bedoelde aanpassingen zoals inkleuringen vervormen de werkelijkheid en onze beleving er van... en zijn dus niet compleet onschuldig.

Het punt is, denk ik, dat deze goedmoedig bewerkte beelden naast prachtige gegenereerde beelden én regelrechte rommel op hun beurt weer voeding vormen voor nieuwe Ai-gegenereerde beelden en 'waarheden'. De waarheid zoals die aan ons gepresenteerd wordt, wordt zo steeds meer afgevlakt tot een gemiddelde tussen oprechte betrouwbaarheid en malafide onzin.

Ik vraag me intussen af welke consequenties deze conclusie zou moeten hebben voor mijn eigen fotografie.

Wordt het tijd voor een hippocratische eed voor fotografen?

Voor een universele verklaring over de echtheid van wat je weergeeft?

Ik sluit af met de nuchtere observatie van Joanna Maciejewska over Ai, hiernaast.

Tip 1: beeldbewerker PhotoDemon

door Kees Molders

Ik ben naarstig op zoek naar een fatsoenlijke, eenvoudige beeldbewerker. Ik wil géén programmatuur met een abonnement.

De laatste tijd heb ik PintaProject geprobeerd, PhotoVariants en nog zo wat programma's; ze vielen allemaal vrij snel door de mand. Sommige zijn eerder schilder- dan fotoprogramma's, anderen zijn véél te ingewikkeld zoals Darktable en Lightzone. Ik wil alleen basisbewerkingen, het moeilijkste zou defringen zijn en het werken in lagen.

Welnu: ik probeer momenteel PhotoDemon. Dat is een 'portable' fotobewerker, dat wil zeggen dat het programma niet hoeft te worden geïnstalleerd. Het werkt door plaatsen in een programma-map en draait zo nodig vanaf USB-stick of SSD. Het is gratis en open-source; er is geen registratie of account nodig.

Het programma biedt een redelijk uitgebreide selectie fotobewerkingstools in een zeer kleine download. Na de eerste start is het even wennen: waar zijn alle bewerkingsgereedschappen? Die staan meestal in de zij-kolom, maar in PhotoDemon zijn ze alleen bereikbaar via shortcuts (bijvoorbeeld Ctrl-M voor de curves) en via de menubalk aan de bovenzijde. Ik heb defringing nog niet kunnen vinden. Het programma opent wel raw-bestanden; ook de RAF-files van de non-Bayer-sensor van Fujifilm.

Het programma is vertaald, maar het Nederlands of Vlaams is gebrekkig: vibrance wordt 'vibratie' en highlights wordt 'glanspunten'. Ik hou het liever op Engels.

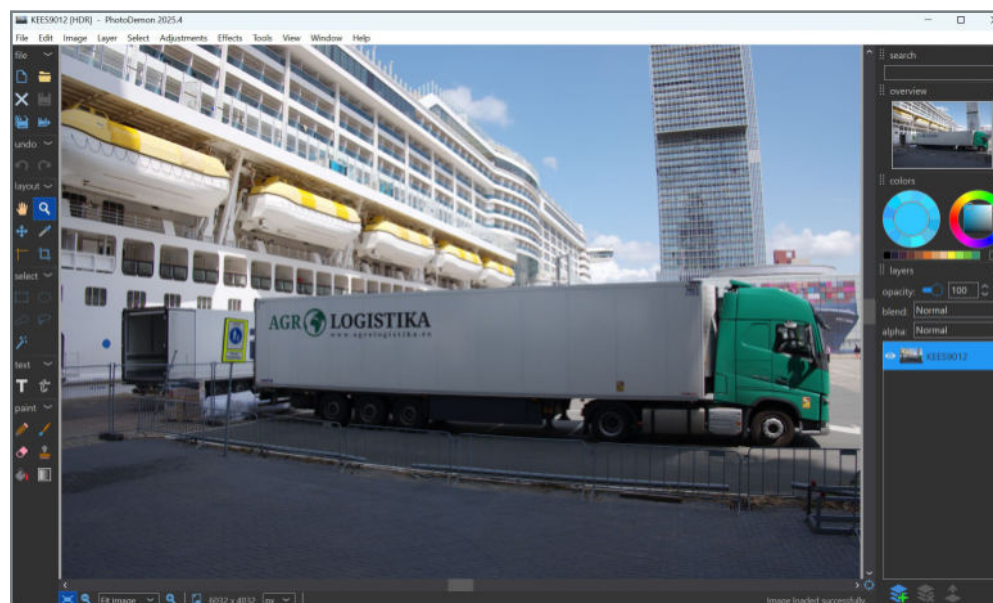
Verder lijkt het redelijk aan mijn behoeften te voldoen. Ik wijs op dit programma omdat het wellicht ook iets voor jou is. Ik kijk intussen wel verder, mogelijk later dit jaar Affinity Photo?

→ Hiernaast impressies van het aanzicht van het programma.

Links de kolom met openen en opslaan, undo, layout, select, text en paint.

Rechts de kolom met zoekveld, overzicht (handig als je ver ingezoomd bent), kleurkiezers en lagen.

↘ Rechtsonder toon ik de inhoud van het menu Adjustments. Daarnaast het menu Effects. Van dat laatste heb ik het submenu Artistic geopend.

Adjustments			Effects	Tools	View	Window	Help
Auto correct		Ctrl+Shift+L					
Auto enhance		Ctrl+Alt+Shift+L					
Black and white...		Ctrl+Shift+U					
Brightness and contrast...		Ctrl+Shift+B					
Color balance...		Ctrl+Alt+C					
Curves...		Ctrl+M					
Levels...		Ctrl+L					
Shadows and highlights...		Ctrl+Shift+H					
Vibrance...		Ctrl+Alt++					
White balance...							
Channels			>				
Color			>				
Histogram			>				
Invert			>				
Lighting			>				
Map			>				
Monochrome			>				

Effects			Tools	View	Window	Help
Artistic	>	Colored pencil...				
Blur	>	Comic book...				
Distort	>	Figured glass (dents)...				
Edge	>	Film noir...				
Light and shadow	>	Glass tiles...				
Natural	>	Kaleidoscope...				
Noise	>	Modern art...				
Pixelate	>	Oil painting...				
Render	>	Plastic wrap...				
Sharpen	>	Posterize...				
Stylize	>	Relief...				
Transform	>	Stained glass...				
Animation...	>					
Custom filter...						
Photoshop (8bf) plugin...						

Tip 2: raw-ontwikkelaar RapidRaw

alternatief voor Lightroom (tip van GerritH!)

door Kees Molders

Die zoektocht naar alternatieven voor Lightroom (lees: heel Adobe) is voorlopig nog niet klaar. Wie van een goed experiment houdt, raad ik aan het programma RapidRaw te proberen.

Dit open-source-alternatief voor Lightroom is nog volop in ontwikkeling. De achttien-jarige zwitser Timon Käch heeft deze software in twee weken tijd ontworpen (met hulp van ai) en die stelt hij ook nog eens gratis ter beschikking: er is nog hoop voor de mensheid. De maker wilde wel eens zien of hij zou slagen in het maken van een eigen licht-gewicht raw-ontwikkelaar met hulp van ai-broekstukken. Lightroom was te groot en te zwaar voor zijn computer. Vooralsnog krijgt hij massaal bijval op internet; de 'feature-requests' stromen binnen. Het is waarschijnlijk in de nabije toekomst zeer de moeite waard een paar keer een nieuwe versie te installeren.

- Lees [het blog](#) over de ontwikkeling.

- Hier kun je de [software downloaden](#). Op die pagina een stukje naar beneden scrollen, kies de juiste versie. Bij installeren protesteert Windows, maar dat kun je overrulen.

- [Documentatie vind je hier](#)., lezen aanbevolen.

Op het moment van schrijven (begin september) zijn er uiteraard nog veel kinderziekten en het is nog behelpen.

Maar ik ben nu al voorzichtig enthousiast. Dit wordt een bruikbare ontwikkelaar.

→ *Hiernaast impressies van het aanzicht van RapidRaw.*

Rechts de kolom met

- *Adjustments (basic, curves, color, details, effects),*

- *Crop and Transform,*

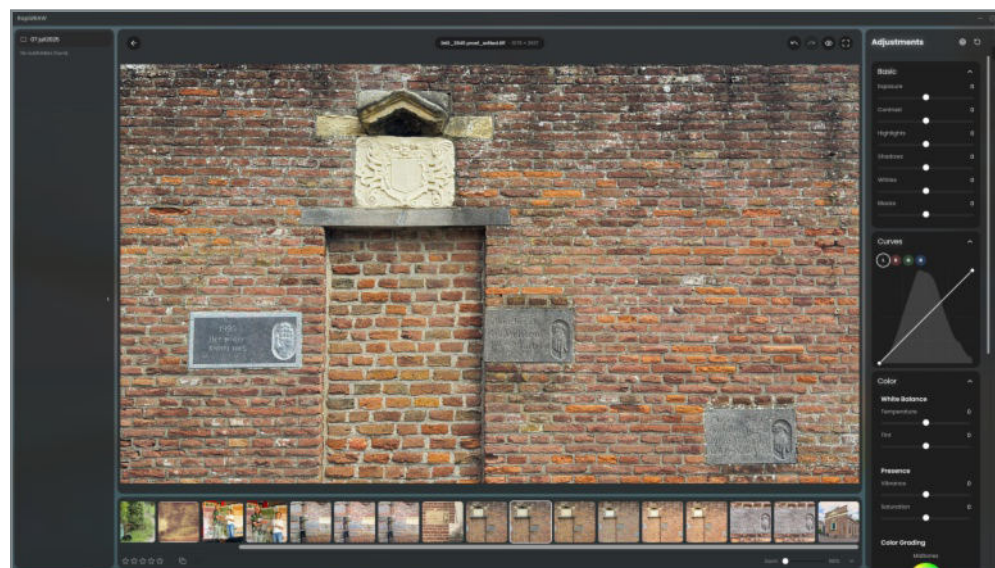
- *Masking,*

- *Presets,*

- *Ai-Tools en*

- *Export (jpg, png en tif).*

Onderaan een fimstrip met foto's uit je geselecteerde map, sterrensysteem en zoominstellingen.

De obligate sliders zijn aanwezig. Je kunt ze resetten door dubbelklikken op de naam. Voorts biedt het programma een fraai ai-selectiegereedschap dat geheel offline werkt.

Inmiddels opent het programma ook de raws van Fujifilm. En uiteraard jpgs en tifs. De maker wil nog een andere raw-loader inbouwen.

Tijdens mijn proeven wilde het programma nog geen jpg's opslaan die in IrfanView te openen waren.

De oplossing is te exporteren als TIF en dat bestand met Irfan om te zetten in een gave jpg van normale omvang.

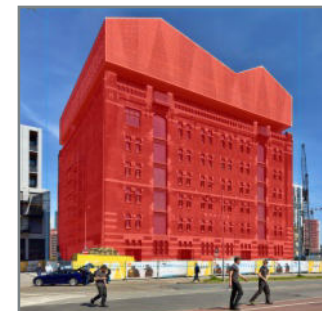
Die tijdelijke omweg werkt prima; ik gebruik hem ook in Capture One.

De kinderziekten zullen ongetwijfeld worden verholpen. Dit is een veelbelovend alternatief voor Lightroom, voor

Windows, Mac en Ubuntu.

Een alternatief als Darktable kan wat mij betreft bij voorbaat niet tegen dit nieuwe programma RapidRaw op, omdat Darktable door duizend-en-één deel-programmeurs véél te ingewikkeld is gemaakt.

→ *Uitsnede uit een screenshot: een automatische selectie in RapidRaw. Een heel fotomuseum geselecteerd.*

Gezien: Collodium fotografie

van Frans Hoeben

tekst en afbeeldingen: Kees Molders

In de intieme kapel van het voormalig Weeshuis te Culemborg hing een expositie van de fotograaf Frans Hoeben (1952), filmer en fotograaf te Geldermalsen.

Frans is docent cinematografie en fotografie aan de kunstacademie HKU te Utrecht. Sinds enige tijd is hij bezig met wat hij 'de oervorm van fotografie' noemt: *wet-plate* of collodium-fotografie.

Ik zou deze portretten- expositie totaal hebben gemist als een clubgenoot me er niet op had geattendeerd.

Van collodium-fotografie heb ik me (overigens net als film-fotografie) altijd afgevraagd wat in vredesnaam het nut is, nu we digitale apparatuur hebben? Collodium is volgens de toelichting van Frans een mengsel van schietkatoen (!), ether en alcohol. Waarom nog knoeien met giftige, brandgevaarlijke en milieuvervuilende stoffen als je je foto's in een 'schone' camera en digitale doka kunt maken en afwerken?

Zonder je leven te wagen, bij wijze van spreken? Welnu, het rondkijken op een expositie als deze geeft het antwoord: om iets moois te maken. Niets meer. Zeker niets minder. Creatie. Pracht. Zuivere kunst.

Op de [website van Frans Hoeben](#) is zover ik kan zien, niets te vinden over zijn collodiumwerk.

Midden in de kapel stonden twee vitrines met de parafernalia die aan het collodium-proces zijn gelieerd. Ik demonstreer aan de hand daarvan hoe het ontspiegelen met de experimentele Project-Indigo-app van Adobe werkt. Zie de zomer-uitgave van De Kijker, bij het thema smartphone-fotografie.

Eerst maak je 'gewoon' de foto. Je tikt *in* de Pi-app (dus niet in de foto's-app) op de thumbnail van die foto. Dan ga je naar het menu experimentele toepassingen. Klik op de reflecteren.

Indigo slaat na de reflecteren alsnog drie opnamen op.

- Links: de oorspronkelijke foto, met spiegelingen op het glas van de vitrine.

- In het midden: de reflecties die Indigo van die opname aftrekt. Die worden als afzonderlijke 'foto' opgeslagen. Het is waanzinnig wat Indigo waarneemt. Indigo ziet het verschil tussen het echte opengeslagen boek en de spiegeling daarvan die we tegen de achterwand van de vitrine zien.

- Rechts: het overblijvende, grotendeels opgeschoonde beeld. Je ziet dat bij felle reflecties het beeld minder kwaliteit heeft; het lijkt alsof de app op de plek van de vitrine-stijl genoodzaakt is stukjes bij te verzinnen.

Het de-reflecteren werkt niet bij opnamen waar de spiegeling ongeveer in het vlak van het beoogde beeld ligt. Een reproductie maken van een achter glas geëxposeerde foto lukt op die manier niet (wat de oorspronkelijke auteur waarschijnlijk wel kan waarderen ;-).

Deze demonstratie-foto's zijn verder onbewerkt. Hoe het werkt kan ik alleen maar raden. Ik vermoed dat de app diepte-informatie in de raw opslaat - en dat juist daarom een redelijk recente iPhone nodig is.

De app Project Indigo van Adobe, voornamelijk alleen voor recente iPhones.

EXPOSITIES: een selectie

War Stories. Ukraine up close
Eddy van Wessel

Ukraine. Foto: Eddy van Wessel, fotograaf in conflictgebieden en viervoudig winnaar van de Zilveren Camera.

De tentoonstelling *War Stories. Ukraine up close* toont de menselijke kant van een oorlog, door de indringende beelden van fotograaf Eddy van Wessel samen te brengen met videoportretten van Oekraïners en collectiestukken.

Audiotour beschikbaar via QR-codes, te gebruiken op je eigen telefoon. Tip: Neem je eigen oortjes mee. Zaalcatalogi beschikbaar.
De adviesleeftijd voor de tentoonstelling is 12+.

tot en met 4 januari 2026
Nationaal Militair Museum
Verlengde Paltzerweg 1, Soest

De gegevens van deze rubriek zijn bijgewerkt tot eind september 2025. Raadpleeg voor je op pad gaat altijd de NS-app en de websites van de musea voor actuele gegevens en bezoekersinformatie!

Freedom
Erwin Olaf

'Erwin Olaf, uit de serie Palm Springs, 'American Dream, Self-Portrait with Alex I' en 'Still Life', (2018). © Erwin Olaf, courtesy Ron Mandos Amsterdam

Het eerste museale overzicht na zijn overlijden twee jaar geleden: Erwin Olaf – Freedom. Een eerbetoon aan de veelzijdige en gelaagde kunstenaar die hij was, met aandacht voor zijn gehele creatieve proces. Er zijn bekende foto's en series als *Ladies Hats* (1985-2022), *Chessmen* (1987-88), *Royal Blood* (2000), *Grief* (2007), *Fashion Victims* (2000), *Berlin* (2012) en *Skin Deep* (2015), werk in opdracht zoals *SM in Holland* (1989) en fotografie voor het Nederlands Dans Theater en Het Nationale Ballet. Zijn laatste werk, een onvoltooid videowerk, vormt het slotstuk van de tentoonstelling. Er komt ook een boek, circa 384 pagina's, € 69,95.

11 oktober 2025 tot en met 1 maart 2026
Stedelijk Museum
Museumplein 10 Amsterdam

Photo League: New York 1936-1951

Walter Rosenblum, Boy On Roof, Pitt Street, New York, 1938 - © Rosenblum Photography Collection, Courtesy of Howard Greenberg Gallery, New York.

De tentoonstelling *Photo League: New York 1936–1951* vertelt het verhaal van een groep vooruitstrevende fotografen die het dagelijks leven in de stad New York vastlegden. Zij waren pioniers van de straatfotografie en gebruikten hun camera om sociale verandering teweeg te brengen. De Photo League werd opgericht in een tijd van economische crisis, migratie en sociale ongelijkheid.

nog tot en met 11 januari 2026
Joods Museum
Nieuwe Amstelstraat 1, Amsterdam

Generasi 3.0 - De verhalen die wij dragen negen fotografen

<- Hoe ga je om met een familiegeschiedenis die nauw verweven is met ons koloniale verleden? In de tentoonstelling Generasi 3.0 - De verhalen die wij dragen duiken negen fotografen, kunstenaars en makers in hun familiehistorie die terugleidt naar de voormalige kolonie Nederlands-Indië. De zoektocht naar meer grip op hun afkomst is niet alleen van individuele waarde. Hun verhalen dragen ook bij aan een groter maatschappelijk gesprek over de eeuwenlange kolonisatie van de Indonesische archipel door Nederland, dat raakt aan pijnlijke thema's als slavernij, oorlog en geweld.

Alle makers behoren tot de derde generatie: in Nederland geboren, met wortels in de voormalige kolonie. Veelal zijn hun (groot)ouders er geboren of hebben er gewerkt en op een zeker punt in hun leven, dan wel niet gedwongen, naar Nederland gekomen. Met meer afstand tot de pijnlijke gebeurtenissen uit de koloniale tijd, onderzoekt de derde generatie welke rol het familieverleden speelt in hun leven – en hoe dit hen vormt tot wie ze nu zijn.

<- Foto: Yara Jimmink
fotografie Yara Jimmink met haar moeder Vera Samson

11 oktober 2025 - 22 maart 2026
Fotomuseum Den Haag
Stadhouderslaan 43, Den Haag

The Caspian 'Lake' Khashayar Javanmardi

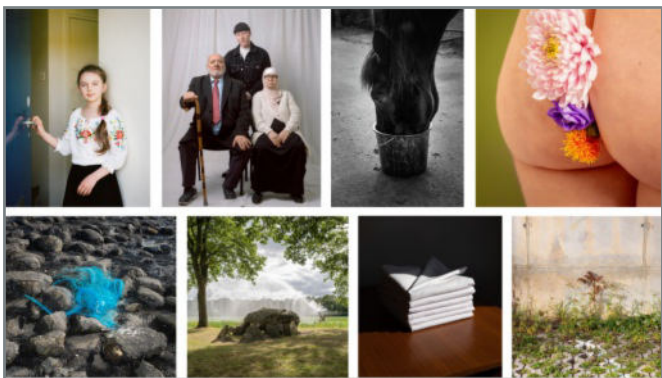
Caspian-breakwater, mei 2019, Khashayar Javanmardi

Javanmardi groeide op in deze regio en heeft het afgelopen decennium de aftakeling van de zuidelijke oever van de Kaspische Zee, grenzend aan Iran, vastgelegd.

Met zijn doorlopende project brengt hij deze achteruitgang in beeld en benadrukt hij hoe belangrijk het is om politieke en structurele veranderingen te verbinden aan het dagelijks leven, als reactie op zowel het wanbeheer van de regio als de wereldwijde klimaatcrisis.

tot en met 30 november 2025
Foam
Keizersgracht 609, Amsterdam

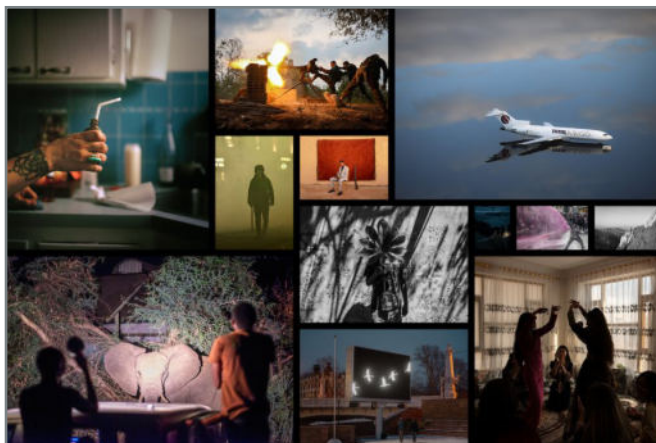
Vier de Beeldmix Nederlandse fotografen van vroeger en nu

Tentoonstelling met Nederlandse fotografen van vroeger en nu. Een verrassende ontdekkingsreis door Nederland door verschillende genres. Twee fotografen: één van vroeger en één van nu. Meer dan ooit behoren Nederlandse fotografen tot de top, omdat ze een eigenzinnige manier van kijken hebben. De Mix is een serie waarbij historische Nederlandse fotografie wordt gebruikt als inspiratie voor nieuw werk. Daarbij gaat het steeds om genres waar Nederlandse fotografen in uitblinken, zoals documentairefotografie, portretten, landschappen en fotojournalistiek. Je ziet typisch Nederlandse, regionale en lokale onderwerpen.

nog tot 26 oktober 2025
Museum Hilversum
Kerkbrink 6, Hilversum

World Press Photo

De jaarlijkse tentoonstelling presenteert de resultaten van de World Press Photo Contest 2025 en toont de beste en belangrijkste fotojournalistiek en documentairefotografie van het afgelopen jaar. De winnaars werden gekozen door een onafhankelijke jury bestaande uit 31 professionals uit de hele wereld, die meer dan 59.320 foto's beoordeelden die waren ingezonden door 3.778 fotografen uit 141 landen.

6 november tot 10 december 2025
Museum Hilversum
Kerkbrink 6, Hilversum

De Wallen Dana Lixenberg

De tentoonstelling De Wallen van fotograaf Dana Lixenberg vormt een portret en tijdsbeeld van een buurt waar voor iedereen een plek is, en waar alles samenkomt. Een plek waar samenleven en -werken vaak opmerkelijk goed gaat, maar soms ook schuurt.

tot 15 februari 2026
Stadsarchief Amsterdam
Vijzelstraat 32, Amsterdam

BESTUUR

Rob Renshoff – voorzitter
tel. 0653 166 771
voorzitter.afd07@fotobond.nl

vacature – secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

Christophe Thole – penningmeester
penningmeester.afd07@fotobond.nl

Algemeen bestuurslid – vacature

Voor zaken m.b.t. opleidingen kun je je momenteel
richten tot de secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

**De afdeling Utrecht - 't Gooi
wordt gevormd door 24
fotoclubs in Utrecht, de
Betuwe en het Noord-
Hollandse 't Gooi, plus
individuele leden. Dat zijn
ongeveer 700 fotografen.**

COLOFON

De Kijker is het digitale informatiebulletin van de Afdeling Utrecht - 't Gooi van de Fotobond. De Kijker verschijnt minimaal vier maal per jaar en wordt uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Afdeling Utrecht - 't Gooi.

REDACTIE

Jan Donders, Marcel Borgstijn en Kees Molders
redactie.afd07@fotobond.nl

PUBLICATIESCHEMA

WINTEREDITIE
deadline aanleveren kopij 15 december
verschijningsdatum omstreeks 1 januari

LENTE-EDITIE
deadline aanleveren kopij 15 maart
verschijningsdatum omstreeks 1 april

ZOMEREDITIE
deadline aanleveren kopij 15 juni
verschijningsdatum omstreeks 1 juli

HERFSTEDITIE
deadline aanleveren kopij 15 september
verschijningsdatum omstreeks 1 oktober

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER

Het volgende nummer van De Kijker verschijnt rond 1 januari 2026. Artikelen, foto's en/of andere voor de lezers interessante bijdragen dienen **uiterlijk 15 december 2025** in het bezit te zijn van de redactie. Inzendingen per mail (foto's zoveel mogelijk per SwissTransfer) naar redactie.afd07@fotobond.nl. De redactie heeft het recht om ingezonden bijdragen te weigeren. Inzenden betekent niet automatische plaatsing, maar wordt wel zoveel mogelijk gewaarborgd.

Geef bij een **aanmelding van een expositie** de volledige informatie. Geef in ieder geval: eerste en laatste expositiedag, naam, locatie. Geef een korte beschrijving, zend een representatieve foto mee in voldoende resolutie mét de naam van de fotograaf. Wij willen zeker weten dat de fotograaf akkoord is met plaatsing. Geef een link naar de plek waar de lezers meer informatie kunnen vinden.

We nodigen je uit uiterlijk 15 december je eigen foto (vrij onderwerp) in te sturen voor de omslag van de volgende editie! Let op: met tekst; want je beschrijft in maximaal 50 woorden waarom deze foto jouw favoriet is. Zonder beschrijving geen plaatsing! Voldoende resolutie, liggend formaat, hij wordt afgesneden in A4-verhoudingen, maar dat mag je natuurlijk ook zelf doen. Er komt een inhoudsopgave overheen.